

راهنمای کلی انتخاب موضوع و تهیه و تدوین پروژه تحقیقی در درس "سمینار در مسائل روانشناسی عمومی"¹

تهیه و تنظیم: دکتر محمود کمالی

عضو هیأت علمی دانشگاه پیام نور مرکز تفت

الف) ضوابط کلی درس و مراحل انتخاب موضوع:

- 1- این درس غیر از یک جلسه کلاس چهارساعتی توجیهی (اولین جلسه)، و آخرین جلسه کلاس مطابق برنامه کلاسی که جهت تحویل و بررسی حضوری کارها تشکیل می شود، جلسه دیگری ندارد. حضور دانشجویان در این جلسات بخصوص جلسه اول که امهات و نکات کلیدی درس در آن ارائه می شود الزامی و در نمره نهایی مؤثر است.
- 2- دانشجویانی که در جلسه نخست حضور نداشته اند حتما علاوه بر این راهنما، نکات و توضیحات ارائه شده در کلاس را مطالعه کنند. موفقیت در این درس مستلزم درک کامل مطالب ارائه شده در کلاس، مطالب این جزوه و البته عمل دقیق به آنهاست.
- 3- کپی کردن کامل یک پروژه تحقیقی از اینترنت، پایان نامه ها و یا دریافت کارهای مشابه از کافی نت ها ممنوع و خلاف است هر چند چنین کارهایی فاقد شرایط و ضوابط مندرج در این راهنما و خارج از چارچوب شیوه تدوین و نگارش گزارش پژوهش مورد نظر استاد است. در صورت بررسی و مواجهه با کپی برداری کامل، دانشجو با کسر نمره زیاد و یا حتی عدم دریافت نمره قبولی مواجه خواهد شد.
- 4- کار عملی در این درس از نوع کتابخانه ایست و نیاز به اجرای میدانی تحقیق، توزیع پرسشنامه و کار آماری ندارد.
- 5- با توجه به کوتاه بودن ترم تحصیلی، لازم است دانشجویان تا دو هفته پس از اولین جلسه برگزاری کلاس نسبت به انتخاب موضوع و جستجوهای اولیه اقدام نمایند تا در صورت عدم دسترسی به منابع مکفی در اسرع وقت موضوع خود را تغییر دهند. به عبارت دیگر جستجوی موضوع در نیمه دوم ترم و سردرگمی در ماههای پایانی ترم نشانه غفلت و کاهلی دانشجو در این درس است.
- 6- دانشجویان در طول ترم می توانند با مراجعه به سایت اینترنتی مرکز محل تحصیل خود و اطلاع از برنامه کلاسی استاد در ایام حضور ایشان نسبت به طرح سؤال و رفع اشکالات اقدام نمایند و یا از مسیر ورود به برنامه درسی خود در سایت دانشگاه محل تحصیل و کلیک روی نام استاد و سپس ارسال پیام از طریق سامانه صبای دانشگاه پیام نور استان یزد به آدرس ypnu.ir/saba، نسبت به تأیید موضوع خود و طرح سؤال و رفع اشکالات یا هماهنگی های بعدی و دریافت پاسخ اقدام نمایند.
- 7- انجام پروژه در باره موضوعات تکراری امتیاز بالایی ندارد و با عدم رعایت شرایط مذکور در راهنما و کلاس، به نسبت از بارم نمره کسر و احتمال عدم پذیرش کار نیز می رود. موضوعات تکراری موضوعاتیست که در اوایل ترم در ذهن اکثر دانشجویان بوده و یا با جستجوی کوتاه و مختصری به آن می رسند. به عبارت دیگر موضوعات سهل الوصول و راحت در جمع آوری مطالب، معمولاً تکراریست.
- 8- دانشجویان می توانند گام به گام انجام کار در این درس را با مراجعه به این جزوه یا مشورت یا سؤال از استاد هماهنگ نمایند.
- 9- انتخاب موضوعات پیوست در اولویت بلکه تأکید است و در صورت تمایل به انتخاب موضوعاتی غیر از موضوعات پیوست، هماهنگی با استاد و تأیید موضوع ضروریست. ضمن اینکه موضوعات پیشنهادی دانشجویان غالباً از لحاظ جدید و به روز بودن از امتیاز کمتری نسبت به موضوعات پیوست برخوردار است. بنابراین انتخاب موضوع از لیست پیوست نیاز به هماهنگی و تأیید استاد ندارد.
- 10- چنانچه دانشجویی پس از انتخاب موضوع از لیست پیوست یا هر موضوعی با تأیید استاد، پس از مدتی جستجو به هر دلیل از جمله عدم دسترسی کافی به منابع مایل به تغییر موضوع بود انتخاب موضوع جدید مجدداً مستلزم شرایط توضیح داده شده در این راهنما است.
- 11- موضوع تحقیق باید یک عنوان یک متغیری مانند موضوعات پیشنهادی و مرتبط با حوزه روانشناسی و زمینه های وابسته باشد. عناوین

¹ - این جزوه دوازده صفحه ای ویژه دانشجویان دوره کارشناسی روانشناسی عمومی دانشگاه پیام نور است که با نگارنده، درس سمینار در مسائل روانشناسی عمومی دارند و غیر از موضوعات پیشنهادی که در هر سال تحصیلی ممکن است تغییر یابد، بقیه مطالب آن فعلاً برای هر ترم ملاک عمل خواهد بود.

فصول کتابهای درسی یا تیرهای موجود در هر فصلی از لحاظ شکلی میتواند مثال خوبی باشد اما ممکن است غالباً موضوع تکراری باشد. به عنوان تشبیه، موضوع انتخابی از لحاظ کلی یا جزئی بودن، نه باید مانند عناوین کتب درسی و علمی خیلی کلی باشد و نه مانند تیرها و عناوین جزئی موجود در فصول کتابها خیلی جزئی باشد.

12- ارائه پیشنهاد از مطالب جمع آوری شده مطابق ضوابط نقضیه داده شده در کلاس همراه با گزارش نهایی الزامیست.

13- انتخاب موضوع تکراری توسط دو نفر اشکالی ندارد به شرط آنکه از منابع متفاوت جمع آوری شود و مطالب متفاوتی داشته باشد و سپس در مقایسه با هم ارزیابی و نمره گذاری میشود. کلاً چنین کاری توصیه نمی شود. دانشجویان می توانند درباره مفهوم و مقصود از هر یک از عناوین پیوست از استاد سؤال نمایند.

14- غیر از موضوعات پیوست و مطالب این جزوه، دانشجویان مستعد و علاقه مند به ترجمه متون انگلیسی می توانند ضمن هماهنگی و ارتباط مستمر با استاد نسبت به ترجمه متون تخصصی روانشناسی و علوم تربیتی (در حد سه مقاله تخصصی و جدید مربوط به یک حیطه و یا ترجمه حدود سی صفحه کتاب تخصصی جدید در حوزه روانشناسی و علوم تربیتی) اقدام نمایند. علاوه بر این چنانچه ترجمه و جمع آوری حداقل پنج منبع لاتین منجر به نگارش مقاله علمی ترویجی جدیدی توسط دانشجو شود، اینکار در سطح بالایی ارزیابی خواهد شد. در صورت انتخاب این گزینه (بند 14)، هماهنگی و ارتباط مستمر با استاد جهت انتخاب مقالات و متون مناسب جهت ترجمه لازم است. این گروه از دانشجویان بطور کلی از شرایط و ضوابط مندرج در این راهنما مستثنی هستند.

ب) ضوابط جمع آوری و تدوین کار:

- 1- پس از تأیید موضوع، دانشجو باید با مراجعه به کتابخانه های عمومی و دانشگاهی، سایتها و پایگاههای علمی و تخصصی وبسایتهای پژوهشی سازمانها و نهادهای مرتبط، نسبت به جمع آوری و فیش برداری از مطالب و محتوای مرتبط با موضوع انتخابی اقدام نماید.
- 2- منابع مورد نظر برای بهره برداری در کار شامل: کتابهای علمی، مقالات علمی پژوهشی مندرج در مجلات تخصصی، پایگاههای اینترنتی علمی و پژوهشی، پایان نامه های تحصیلی دانشجویان و گزارشهای پژوهشی سازمانها و نهادها می باشد.
- 3- در پیش نویسها ذکر مشخصات کامل منابع در هر صفحه لازم است و در کار نهایی باید در متن کار و پایان کار به ترتیبی که در کلاس توضیح داده شده است همه مطالب به صورت مستند نوشته شود.
- 4- رونویسی مستقیم از منابع شایسته نیست بلکه مطالب مرتبط ابتدا باید یادداشت برداری و خلاصه نویسی شده و پس از آن، با ادغام و تلفیق و با طبقه بندی با ترتیب معینی به سلیقه نویسنده و با انشای جدید او نگارش شود. به عبارت دیگر گزارش نهایی کار باید با ساختار و سازماندهی متفاوتی از آنچه در منابع مشاهده شده است تهیه شود و انتقال مستقیم مطالب بدون کم و کاست از کتابها و منابع به گزارش پژوهشی شایسته نیست. بنابراین کپی کردن کامل مطالب از منابع ممنوع اما یادداشت برداری و خلاصه کردن مطالب، کاری بایسته است.
- 5- غالباً موضوعات جدید معمولاً فاقد کتاب یا منابعی با همان عنوان است. قبل از جستجوی منابع دانشجو باید درباره اینکه موضوع انتخابی او جزء کدام موضوع یا حیطه کلی تری از روانشناسی است تفکر و جستجو کند و در بررسیهای خود به دنبال کتابها و منابعی با آن عنوان باشد. به عنوان مثال چنانچه کسی موضوعی با نام "هیپوکندری" انتخاب نماید باید بداند این عنوان نام یکی از اختلالات روانیست و باید در کتابهای: اختلالات روانی، ناهنجاریهای روانی، آسیب شناسی روانی، روانشناسی مرضی و کتابهایی از این قبیل جستجو کند.
- 6- در ادامه موضوع فوق در نظر گرفتن یک عنوان و جستجوی گسترده با همان عنوان معمولاً کار بیهوده ایست بلکه محقق باید عبارات و کلمات و متغیرهای مترادف و نزدیک به عنوان کار خود را شناسایی نموده و کار جستجو را در آن حیطه ها نیز گسترش دهد. به عنوان مثال چنانچه موضوع انتخاب کسی "هراس" است باید بداند عناوینی مانند: پانیک و وحشت کلمات مترادف و عبارات یا اختلالاتی مانند ترسهای مرضی یا اضطراب فراگیر اختلالات نودیک به این اختلال است که باید تشابهات و تفاوتهای آنها را ذکر کند.

- 7- در متن کار پس از پایان هر مطلب در هر پاراگراف، منبع یا منابع مورد استفاده داخل پرانتز نوشته می شود (نام فامیل مولف، سال انتشار اثر، صفحه ای که مطلب از آن برداشته شده است) مثلاً: (کمالی، 1384: 34) یا (اسمیت، 1990: 230). اگر مطالب یک پاراگراف ترکیبی از مطالب چند منبع است به همین صورت مشخصات چند منبع داخل پرانتز آورده می شود.
- 8- جهت اطلاع از چگونگی استنادها، غیر از کتاب زیر نویس شده، به بخش شیوه نامه استناد در پیوست این راهنما مراجعه نمایند کافیست.
- 9- استفاده منحصراً از یک منبع مشخص ذیل یک عنوان مطلب یا تکرار استناد به آن پشت سر هم جایز نیست بلکه در نگارش و پانویس مطالب، ذیل هر عنوان باید از مطالب منابع مختلف استفاده کرد.
- 10- محتوای جزوه پژوهشی باید با عنوان تحقیق مرتبط باشد ب عبارت دیگر حداقل هفتاد درصد محتوای ارائه شده باید مستقیماً و کاملاً مرتبط به موضوع تحقیق باشد و بقیه به مطالب کلی و مقدماتی اختصاص می یابد.
- 11- علاوه بر این در متن تحقیق نیز ذیل هر عنوان و تیر، باید مطالب مرتبط به اندازه کافی توضیح داده شده باشد.
- 12- جامعیت مطالب جمع آوری شده مهمترین آیتم ارزیابی کارهاست. عبارتی دانشجوی باید با جستجوهای گسترده و هدفمند حداکثر عناوین جزئی مرتبط با موضوع تحقیق را پوشش دهد و در گزارش خود بیاورد.
- 13- بهتر است اسامی افراد خارجی و کلمات و عبارات تخصصی با شماره گذاری روی آن زیر نویس شود.
- 14- چنانچه حین جستجوها به پرسشنامه یا آزمونی مرتبط با موضوع دست یافتید پیوست کنید. ارائه اصل پرسشنامه همراه با مشخصات شناسنامه ای کامل آن (عنوان دقیق پرسشنامه، سازنده یا سازندگان آن؟ در چه سالی ساخته شده و در کجا؟ احياناً برای چه گروهی (مثلاً برای زنان، مردان، کودکان، بیماران یا.....)). چندسوال دارد؟ شکل سوالات به چه صورت است؟ (چندگزینه ای، لیکرت، کوتاه پاسخ، بلی و خیر یا....)، نحوه نمره گذاری سوالات؟ نحوه تعبیر و تفسیر آن؟ در مورد روایی و پایایی پرسشنامه هم اطلاعاتی بیان شود.
- 15- علاوه بر این اگر دانشجوی مقالات و منابعی برای کار خود از اینترنت دریافت کرده است فایل های دریافتی را همراه با کار خود روی cd تحویل دهد و یا شکل کاغذی برخی از آنها را پیوست کند. اگر مقالاتی یا منابعی انگلیسی بوده بهتر است پیوست شود.
- 16- استفاده از منابع انگلیسی (متون انگلیسی که خود دانشجوی ترجمه کرده باشد) الزامی نیست اما در صورت استفاده به شرط پیوست کردن تصویر کپی منبع، امتیاز اضافی دارد.
- 17- در صورتی که در حین جستجو به سوابق پژوهشی مرتبط با موضوع (اعم از سوابق داخلی یا خارجی) برخورد نمودید خلاصه سوابق را با دسته بندی و ترتیب مناسب در پایان گزارش تحقیقی بیاورید.
- 18- دانشجوی باید کل گزارش پروژه خود را در قالب حداکثر دو یا سه صفحه خلاصه و تایپ نموده و با ذکر عنوان تحقیق و استناد در متن و آوردن مهمترین منابع در پایان این خلاصه، همراه با کار خود تحویل دهد. صفحات خلاصه باید جدای از متن و جزوه اصلی باشد.
- 19- در بخش فهرست منابع در جلوی هر منبع باید عنوان کتابخانه، یا سایت یا آدرس محل دسترسی به کتاب یا مجله یا پایان نامه ذکر شود. در صورت بررسی این موارد و اثبات خلاف واقع بودن آنها امکان عدم کسب نمره قبولی وجود دارد.
- 20- حداقل استفاده از 30 منبع معتبر لازم است. به جز موضوعات کاملاً جدید که در مورد آنها نیز حداقل 15 منبع لازم است. (همه موضوعات پیوست موضوع کاملاً جدید نیست و از این جهت متفاوت است). حداقل صفحات پروژه ای که تحویل می شود کاری در حدود 30 صفحه معمولیست. هر چند بسته به موضوع انتخابی حجم مطالب ممکن است بیش از نیز باشد. استفاده از عکس، تصاویر یا اسکن کردن اشکال و جداول در متن کار ضرورتی ندارد.

² - برای اطلاع بیشتر از نحوه استناد در تحقیقات علوم انسانی، مطالعه کتاب روش تهیه پژوهشنامه تالیف دکتر علی اکبر سیف ویرایش سوم نشر دوران توصیه می شود. این کتاب راهنمای خوبی برای انجام پایان نامه نیز هست.

21- چنانچه دانشجویان و سایر خوانندگان از سایتهای اینترنتی معتبر و در دسترس جهت بهره برداری سایر دانشجویان اطلاعی دارند در کلاس یا گزارش نهایی خود معرفی نمایند.

22- انتظار اینست که دانشجویان پس از مطالعه این راهنما، مجدداً درباره موارد مطرح شده در این راهنما از استاد سؤال نمایند مگر موردی مبهم یا ناگفته باشد.

ج) شکل ظاهری گزارش نهایی:

- 1- نسخه نهایی به صفحه بسم ... و سایر اسماء جلاله یا اسامی و القاب حضرات معصومین (ع) نیاز ندارد.
- 2- حتماً روی جلد مشخصات مرکز، عنوان درس، عنوان موضوع، نام استاد، نام دانشجو و نیمسال تحصیلی ذکر شده باشد.
- 3- گزارش نهایی تحقیق می‌تواند به صورت دستنویس (خوش خط) و یا تایپی تهیه شده باشد. نوشتن یا پرینت دو روی کاغذ اشکالی ندارد.
- 4- در نسخه نهایی همه صفحات باید پر از مطلب باشد و قسمتی از صفحه سفید نباشد.
- 5- در صورت تایپ، از قلم لوتوس، نازنین یا زر با سایز بین 12 تا 14 استفاده شود و تنظیمات صفحات مطابق تنظیمات معمول گزارشهای تحقیقی دانشگاهی باشد (در هر صفحه بین 20 تا 28 خط و حواشی دو سانت غیر از سمت راست که 3 سانت باشد). رعایت این جزئیات الزامی نیست اما تنظیمات تایپ خارج از عرف تنظیمات مطالب دانشگاهی نباشد.
- 6- مجدداً خاطر نشان می‌شود تایپ کردن مطالب الزامی نیست اما چنانچه دانشجویی حداکثر تذکرات این جزوه را رعایت کرده و موضوع جدید با استنادات صحیح و محتوای جامع تهیه نماید چنانچه گزارش خود را تایپ شده تحویل نماید در حدود یک نمره امتیاز اضافی خواهد داشت. بنابراین صرف ارائه کار تایپ شده یا مجلد غالباً امتیاز متفاوتی نسبت به دستنویس نخواهد داشت.
- 7- کسانی که کارشان را تایپ می‌کنند می‌توانند به صورت پرینت شده و یا روی dC تحویل دهند. در این صورت از برنامه Word 2007 یا 2010 استفاده نموده و از باز شدن فایل خود روی dC توسط استاد مطمئن شوند و پیگیری کنند که چنانچه باز نشده پرینت آنرا بیاورند. ضمناً فایل‌های روی dC قبلاً ویروس یابی شده باشد. در صورت ارائه dC همه مطالب روی یک dC با فایل‌های مجزا تنظیم شود.
- 8- دانشجویان فوق‌الذکر تا پایان ترم و اطمینان از ثبت نمره، فایل الکترونیک گزارش خود را در دسترس داشته باشند.
- 9- شکل ظاهری کار نیاز به طلق و شیرازه ندارد اما به صورت منسجم و پیوسته حداقل با منگنه به صورتی جلد شده باشد که در جایبایی از هم گسیخته نشود.

10- پیش‌نویس مطالب در اوراق یا دفتری نوشته شود که قابل تحویل بوده و مستلزم پاره کردن ورق‌های سالنامه نباشد.

11- دانشجویان گزارش نهایی و تکمیلی خود به اضافه پیوسته‌های احتمالی و پیش‌نویس و احیاناً dC را یکبار و باهم ارائه نمایند و ارائه پراکنده در چند وعده یا ارائه بخش‌بخش و مجزای آن موجب تضعیف حقتشان خواهد شد.

د) ضوابط ارائه کار و تاریخها:

- 1- نسخه نهایی گزارش در موعد تعیین شده باید تحویل شخص استاد شود مگر در صورت اتفاقات پیش‌بینی نشده، از طرف استاد شخص دیگری از کارکنان یا همکاران مسئول تحویل گرفتن کارها باشد. الی‌احال ارائه کار به دیگران در خارج از موعد مقرر مشکل ساز است. تحویل نسخه نهایی کار دانشجو، توسط دوستان و همکلاسیهای وی بلامانع است.
- 2- آخرین مهلت ارائه کار سمینار به استاد، آخرین جلسه کلاس مطابق برنامه اعلامی خواهد بود. ارائه زودتر از موعد، امکان ارزیابی و گوشزد کردن اشکالات و تصحیح خواهد بود (از استاد درخواست بررسی و ارائه بازخورد نمایند) و نهایتاً تا آخرین جلسه، اصلاحات را انجام و تحویل نمایند. این گروه در صورت رعایت سایر شرایط ذکر شده در این جزوه از امتیاز بیشتری برخوردار خواهند شد.
- 3- ارائه کار پس از تاریخ فوق، باعث کسر نمره زیادی از دانشجو و احتمالاً افتادن از این درس خواهد شد. ضمن اینکه پس از آخرین جلسه کلاسی، استاد تعهدی نسبت به تحویل گرفتن کار و ارزیابی و ثبت نمره ندارد.

4- تکالیف ارائه شده به استاد ، به دانشجو بازگردانده نمی شود در صورت نیاز قبل از تحویل یک نسخه کپی از آن تهیه فرمائید .

ه) نکات قابل توجه در ارزشیابی و بارم نمره گذاری:

1- مهمترین آیت‌هایی که در ارزیابی کارها مدنظر است: انتخاب موضوع جدید (از لیست پیوست)، تناسب محتوای کار با عنوان، جامعیت مطالب ، استفاده از منابع جدید، استناد صحیح و کامل به منابع در متن و فهرست منابع انهایی ، تعدد و تنوع منابع مورد استفاده، داشتن پیشنویس و خلاصه کار و ارائه آن همراه با گزارش نهایی ، تحویل به موقع ، تلخیص و طبقه بندی و تعیین ترتیب نگارش مطالب به اضافه به کاربردن انشای شخصی در بلوآرانی مطالب، حضور در جلسه نخست، داشتن صفحه عنوان صحیح، داشتن قسمتهای فهرست و جمع بندی و فهرست منابع به شکل صحیح، داشتن پرسشنامه و سوابق پژوهشی در گزارش نهایی، حجم کافی مطالب و تنظیمات صحیح (یا خوش خطی و نظم و پاکیزگی در نگارش گزارشهای دستنویس)، رعایت نسبت حجم مطالب (شماره 10 بند ب).

2- به کارهایی که موضوع آنها بدون هماهنگی با استاد انتخاب و در قالب فرمت دیگری ارائه گردد نمره قبولی تعلق نمی گیرد.

3- گزارش نهایی ارائه شده باید شامل روجلدی صحیح، فهرست منابع، مقدمه، مطالب اصلی محتوای ی ، سوابق تحقیقات میدانی مرتبط با موضوع (داخلی و خارجی) ، جمع بندی و فهرست منابع باشد.

4- ممکن است در جلسه پایانی کلاس با ارائه تحقیق از دانشجو خواسته شود ، از کارهای انجام شده در پروژه تنظیمی دفاع نموده و یا با ارائه برخی از منابع مورد استفاده ، به سئوالات استاد در این رابطه پاسخ دهد. برای این بخش نیز نمره ای در نظر گرفته خواهد شد.

5- با توجه به فرصت یک ترمه این درس ، پس از پایان ترم و ثبت نمرات، مهلتی برای اشکال گیری از کارها و رفع اشکالات و اصلاح نخواهد بود (مگر از طریق ثبت اعتراض در سیستم). بنابراین دانشجویان فعال و علاقه مند به ارزیابی کار خود مطابق موضوع مذکور در شماره 2 بند دال این راهنما عمل نمایند. غیر از انتظار اصلاح نمره و پس از آخرین موعد تحویل کار ، دانشجویان علاقه مند میتوانند جهت اطلاع از نواقص کار خود بلااستاد ارتباط بگیرند.

6- مواردی که به پروژه امتیاز ارفاقی مضاف بر 20 تعلق می گیرد (مشروط به انتخاب موضوع از عناوین پیوست و محتوای جامع و استنادات صحیح): انجام کامل همه موارد درخواستی در این راهنما، استفاده از منابع جدید (پنج سال اخیر)، استفاده از مقالات یا کتب لاتین جدید، پیوست کردن مقالات جدید مورد استفاده یا ارائه آنها روی CD، تدوین و ارائه یک مقاله مروری و ترویجی از موضوع علاوه بر پروژه ارائه شده، ارائه گزارش روی CD ، داشتن پرسشنامه با دستور العمل کامل ، شناسایی و معرفی متغیرهای کاملاً جدید و عرصه های نوین پژوهشی در حوزه بررسی تحت عنوان حوزه های نوین پژوهشی (با استفاده و استناد به منابع جدید لاتین).

7- مواردی که موجب افت کلی نمره دانشجو و حتی افتادن از این درس میشود : کپی برداری کامل اینترنتی یا از سایر منابع، شکل و فرمت موضوع در قالب فرمت معرفی شده نباشد ، ارائه اطلاعات ساختگی در بخش منابع در متن و فهرست منابع، تحویل دیر هنگام کار همراه با عدم رعایت بخش زیادی از ضوابط مذکور، انجام کار درباره موضوعات بسیار تکراری و نخ نما شده بدون هماهنگی استاد.

8- علیرغم اینکه نکات این راهنما در ترمهای گذشته نیز به دانشجویان گوشزد می شد ولی تعداد کمی از آنها به موارد درخواست شده عمل می نمودند دامنه نمرات همیشه بین 16-12 بوده است. کلاً اکثر دانشجویان یا برداشت صحیحی از مطالب گفته شده ندارند یا در عمل به مفاد آن غفلت و سهل انگاری می کنند.

9- برای ارائه کار پروژه در درس سمینار رعایت موارد 1، 3، 4، 7، 9، 11 و 12 از بند الف ؛ موارد 3، 4، 7، 10، 12، 18، 19، و 20 از بند ب ؛ مورد 2 از بند ج ؛ موارد 1 و 2 از بند د و موارد 21، 3، و 4 از بنده الزامی است .

10- همه دانشجویان بالاخص دانشجویانی که گزارش تحقیق خود را روی CD تحویل می دهند تا آخرین مهلت امکان ثبت نمره ، ثبت نمره خود در سامانه گلستان را چک نموده و در صورت عدم ثبت نمره ، مراتب را به طرق فوق الذکر به اطلاع استاد برسانند.

- 11- ارزیابی کارها و ثبت نمرات و رسیدگی به اعتراضات و پاسخدهی و اصلاح احتمالی نمرات در ایام امتحانات در هر ترم انجام خواهد شد. لذا دانشجویان پس از تحویل کار، جهت رویت نمره خود در ایام امتحانات به سایت گلستان مراجعه نمایند.
- 12- هرگونه اعتراض و بازبینی و بررسی مجدد کارها صرفاً با ثبت اعتراض دانشجو از طریق سیستم گلستان انجام خواهد شد. ضمن اینکه گفتگو و مذاکره از طریق سامانه صبا (شماره 6 بندالف) نیز مقدور خواهد بود.
- 13- مطالب و ضوابط این راهنما برای دانشجویانی است که طبق ضوابط و قواعد مندرج در این راهنما عمل نمایند و برای مثال دانشجویی که در پایان ترم با مراجعه یا بدون مراجعه به استاد موضوعی را انتخاب و با عجله و خارج از چارچوب و یا در غیر تاریخ مقرر کار را ارائه نماید بطور کلی از ضوابط و مقررات مندرج در این راهنما مستثنی خواهد بود.
- 14- ضوابط مندرج در این راهنما ملاک عمل و ارزیابی گزارشهای پژوهشی دانشجویان در درس سمینار در مسائل روانشناسی خواهد بود و مذاکرات حضوری دانشجویان با استاد چنانچه خلاف این ضوابط باشد اعتبار ندارد هر چند گفته خود استاد و با توافق شفاهی وی باشد.
- 15- غیر از مطالب مندرج در این جزوه، مطالبی که در جلسه نخست کلاس در هر ترم ارائه و یا اصلاحیه ای بر این جزوه وارد شود ملاک عمل و ارزیابی خواهد بود.
- 16- از دانشجویان و همکاران محترمی که نکات اشکال، سئوالات و پیشنهادات خود درباره این راهنما را از طریق سامانه صبا یا به هر طریق ممکن به اطلاع نگارنده برسانند پیشاپیش تقدیر و تشکر دارم.

التماس دعا- محمود کمالی

دانشگاه پیام نور استان یزد

نیمسال اول سال تحصیلی 1393-94

شیوه نامه استناد در متون علمی پژوهشی*³

(ویژه درس سمینار و پژوهشهای عملی و انفرادی - دکتر کمالی)

اعتبار یک گزارش پژوهشی علاوه بر صحت و دقت داده ها و استدلال حاصل از آنها، به منابع و مراجعی است که از اطلاعات آنها در پژوهش استفاده شده است. ارجاعات از موارد مهم ساختار یک کار علمی است، به وسیله آن، چگونگی استفاده از اندیشه های دیگران را به خواننده معرفی می نماید. در این قسمت به دو بحث مهم: شیوه ارجاع دادن در متن و شیوه ذکر منابع در پایان کار اشاره می شود. ارجاعات در متن

نخستین چیزی که درباره استناد دادن در متن باید مشخص بشود، این است که: چه چیزی باید مستند گردد؟

الف) باید اندیشه هایی را که به دیگران تعلق دارند مشخص و با ذکر مأخذ در گزارش استناد کرد (امانت داری).

ب) هر زمان که اندیشه هایی با چهارچوب فکری کسان دیگری همخوانی دارند، موارد را باید با ذکر منبع مشخص کرد.

ج) هر زمان که نظریه، روش یا داده ای مورد بحث قرار می گیرد، منبع آن را باید ذکر کرد تا اگر خواننده خواست اطلاعات بیشتری درباره آن کسب کند، بتواند به آن مراجعه کند.

د) باید نقل قول هایی را که از یک متن به صورت مستقیم و بدون دخل و تصرف، داخل گیومه آورده می شود، مستند ساخت. بنابراین اطلاعاتی که برای خوانندگان، اطلاعات عمومی به حساب می آیند، لازم نیست مستند شوند. نویسنده، تنها در صورتی می تواند به آثار خود ارجاع دهد که این ارجاع برای مطالعه بیشتر باشد و نقل از خود، معنا ندارد. همچنین در استناد کردن، حتی الامکان باید به منبع

³ - مطالب این جزوه همانند مطالب مندرج در کتاب روش تهیه پژوهشنامه (دکتر علی اکبر سیف) است. دانشجویان یکی از این منابع را ملاک عمل قرار دهند.

مستقیم یا ترجمه آن استناد کرد. تنها زمانی به منابع دیگران استناد می شود که محقق دسترسی مستقیم به اصل اثر را نداشته باشد که در آن صورت باید مشخص کرد که آن مطلب از یک منبع دست دوم گرفته شده است (مک برنی 1990، نقل از سیف، 1375، ص 40-39)؛⁴

شیوه ارجاع در متن

هرگاه در متن مقاله مطلبی از یک کتاب یا مجله یا... به صورت مستقیم یا غیر مستقیم، نقل شود، باید پس از بیان مطلب، آن را مستند ساخت. این مستندسازی شیوه های مختلفی دارد که در اینجا به بخش هایی از آن اشاره می شود.

در استناد، نام مؤلف و صاحب اثر، بدون القاب «آقا»، «خانم»، «استاد»، «دکتر»، «پروفسور»، «حجت الاسلام»، «آیت الله» و امثال آن آورده می شود، مگر در جایی که لقب جزو نام مشخص شده باشد⁽²⁴⁾، مانند خواجه نصیرالدین طوسی، آخوند خراسانی، امام خمینی، علامه طباطبایی. (دهنوی، 1377، ص 89).

الف) یک اثر با یک مؤلف: پس از آوردن متن، داخل پرانتز: نام مؤلف، تاریخ انتشار، شماره صفحه به ترتیب می آید و پس از آن، نقطه آورده می شود؛ مانند: (منطقی، 1382، ص 27).

ب) یک اثر با بیش از یک مؤلف: اگر تألیف دارای دو یا سه مؤلف باشد، نام آنها به ترتیب ذکر شده در اثر، به همراه سال انتشار و شماره صفحه می آید؛ ولی در آثار با بیش از سه مؤلف، نام اولین مؤلف ذکر می شود و به دنبال آن عبارت «و همکاران» و سپس سال انتشار و شماره صفحه می آید؛ مانند: (سرمد، بازرگان و حجازی، 1379، ص 50) یا (نوریبخش و همکاران، 1346، ص 75).

ج) آثار با نام سازمان ها و نهادها: در صورتی که آثار به نام شرکت ها، انجمن ها، مؤسسات، ادارات و مانند اینها انتشار یابند، در استناد کردن، به جای نام مؤلف، نام سازمان می آید؛ مانند: (فرهنگستان زبان و ادبیات فارسی، 1382، ص 34).

د) دو یا چند اثر یک مؤلف: هرگاه به دو یا چند اثر مهم اشاره شود، همه آنها در داخل پرانتز، و به ترتیب تاریخ نشر پشت سرهم می آیند؛ مانند: (والاس، 1980، ص 15؛ 1988، ص 27؛ 1990، ص 5). اگر چند اثر یک مؤلف در یک سال منتشر شده باشد، آثار مختلف او با حروف الفبا از هم متمایز می شوند مانند (احمدی، 1365 الف، ص 22؛ 1365 ب، ص 16).

ه) استناد آیات و روایات: در استناد دادن به آیات، ابتدا نام سوره، سپس شماره آیه ذکر می شود. درباره روایات نهج البلاغه، ابتدا نام کتاب سپس شماره خطبه، نامه یا کلمات قصار ذکر و روایات غیر نهج البلاغه، نام گردآورنده روایات، تاریخ نشر، شماره جلد و صفحه می آید؛ مانند: (بقره، 39)؛ (نهج البلاغه، خطبه 33)؛ (مجلسی، 1403، ج 56، ص 198).

زیرنویس (پاورقی) توضیحی: توضیحات اضافی، یا توضیح اصطلاحاتی را که نویسنده برای حفظ انسجام متن نمی تواند آن را در متن بیاورد، می توان در زیر صفحه با مشخص کردن شماره آنها بیان کرد. این توضیحات باید حتی الامکان خلاصه ذکر شوند و نباید تکرار مطالب متن باشند. ترجمه آیات و روایات باید در متن مقاله های فارسی بیاید و در صورت نیاز، متن عربی آن در پاورقی ذکر شود. معادل ها: کلمه های بیگانه در داخل متن باید به فارسی نوشته شود و خارجی آنها در پاورقی ذکر گردد و این، منحصر به اصطلاحات تخصصی یا اسامی اشخاص است. چنانچه در موارد خاصی لازم باشد که صورت خارجی آنها در داخل متن بیاید، باید آنها را مقابل صورت فارسی در داخل پرانتز نوشت. (غلامحسین زاده، 1372، ص 17). نکته قابل توجه در استناد دادن معادل ها این است که اولاً در هر متن یا مقاله یا کتاب، فقط یک بار معادل انگلیسی آنها آورده می شود؛ ثانیاً معادل های بکار گرفته شده باید یکنواخت باشند. و در صورت آوردن معادل های دیگر، مثل فرانسه، آلمانی باید، در متن توضیحی درباره آن داده شود. در نوشتن اسامی اشخاص، ابتدا نام بزرگ، سپس حرف اول نام کوچک او با حروف بزرگ نوشته می شود مانند Jung.C.

⁴ -استناد داخل پرانتز، استناد مطالب همین جزوه و نمونه مثال خوبیست اما مثالی برای مطلب قبل از پرانتز نیست.
*این بخش از جزوه مستقیماً از اینترنت دریافت شده است.

ارجاع در منابع: محقق باید در پایان مقاله فهرستی از منابع و مراجعی که در متن به آنها استناد کرده است، به ترتیب حروف الفبای نام خانوادگی در منابع فارسی (عربی یا انگلیسی در صورت استفاده) بیاورد. مقصود از فهرست منابع، به دست دادن صورت دقیق و کامل همه مراجعی است که در متن مقاله به آنها استناد شده است. هدف از ارائه این فهرست، نشان دادن میزان تلاش پژوهشگر در بررسی و استفاده از منابع گوناگون، احترام به حقوق سایر نویسندگان و مؤلفان و نیز راح تی دستیابی خواننده به منابع موردنظر است؛ علاوه بر اینکه تمامی مراجع و مآخذی که در متن به آنها استناد شده، باید در فهرست منابع آورده شود، پس در بخش منابع، فقط منابعی آورده می شود که در متن به آنها استناد شده است. در ذکر هر منبع، حداقل پنج دسته اطلاعات، ضروری به نظر می رسند که در همه ارجاعات مشترک اند:

1. نام مؤلف یا مؤلفان؛
2. تاریخ انتشار اثر؛
3. عنوان اثر؛
4. نام شهر (ایالت)؛
5. نام ناشر. جداسازی این اطلاعات از هم با نقطه (.) و جداسازی اجزای مختلف هر یک از آنها با ویرگول (،) صورت می گیرد.

ارجاع کتاب در منابع

الف) در ارجاع کتاب با یک مؤلف، اطلاعات ضروری ذکر شده در بالا ذکر می شود، در صورتی که اثر تجدید چاپ شده باشد، پس از عنوان کتاب، شماره چاپ آن می آید، مانند: جواد آملی، عبدالله (1372). هدایت در قرآن (چاپ سوم). تهران: مرکز نشر فرهنگی رجاء. در ارجاعات انگلیسی در صورتی که چاپ جدید مجددا ویرایش شده باشد، علامت ای دی (ed) با شماره ویرایش⁽²⁵⁾ آن، داخل پرانتز آورده می شود، مانند: Belmont. An introduction to the history of psychology. Wadsworth: CA. (1993). R. B2. Hergenahn. n. d. (ب) در ارجاع منابع دارای دو مؤلف یا بیشتر، اسامی مؤلفان به ترتیب نام ذکر شده در کتاب، ذکر می شود و بین نام خانوادگی و نام آنها ویرگول و بین اسامی مؤلفان نقطه ویرگول (؛) می آید؛ مانند: سرمد، زهره؛ بازرگان، عباس و حجازی، زهره (1379). روش های تحقیق در علوم رفتاری (چاپ سوم). تهران: نشر آگاه.

ج) در معرفی کتاب های ترجمه شده، پس از ذکر نام مؤلف و تاریخ اثر، نام مترجم و تاریخ انتشار ترجمه ذکر می شود. در آثاری که تاریخ نشرشان مشخص نیست، داخل پرانتز به جای تاریخ نشر، علامت سؤال (؟) می آید؛ مانند: صدرالدین شیرازی، محمد (1375). شواهد الربوبیه، ترجمه جواد مصلح. چاپ دوم، تهران: انتشارات سروش.

د) در معرفی کتاب هایی که با عنوان سازمان ها یا نهادها منتشر شده اند، به جای نام اشخاص، نام مراکز ذکر می شوند: مرکز اسناد و مدارک علمی، وزارت آموزش و پرورش، (1362). واژه نامه آموزش و پرورش: فارسی - انگلیسی، انگلیسی - فارسی. تهران: نشر مؤلف.

ه) کتاب هایی که به جای مؤلف، ویراستاری یا به صورت مجموعه مقالاتی بوده که به وسیله افراد مختلف نوشته شده است؛ اما یک یا چند نفر آنها را گردآوری کرده اند، بدین صورت می آیند: شفیع آبادی، عبدالله (گردآورنده)، (1374). مجموعه مقالات اولین سمینار راهنمایی و مشاوره. تهران: انتشارات دانشگاه علامه طباطبایی.

ارجاع مقاله در منابع

برای ارجاع به مقاله هایی که در مجله های علمی - تخصصی به چاپ می رسند، ابتدا نام مؤلف یا مؤلفان، پس از آن، تاریخ انتشار اثر، بعد عنوان مقاله، و به دنبال آن، نام مجله و شماره آن ذکر می شود، سپس شماره صفحات آن مقاله در آن مجله با حروف مخفف صص در فارسی و pp در انگلیسی آورده می شود؛ مانند: حداد عادل، غلامعلی (1375). آیا انسان می تواند عینی باشد. فصلنامه حوزه و دانشگاه، ش 9، صص 35-41.

- 3.2.4. ارجاع پایان نامه و رساله در منابع: در ارجاع رساله ها و پایان نامه ها، پس از ذکر عنوان، باید ذکر شود که آن منبع پایان نامه کارشناسی ارشد یا رساله دکترا و به صورت چاپ نشده، است؛ سپس باید نام دانشگاهی را که مؤلف در آن فارغ التحصیل شده است، آورد؛ ایزدپناه، عباس (1371). مبانی معرفتی مشاء و اهل عرفان، پایان نامه کارشناسی ارشد، چاپ نشده دانشگاه قم.

4.2.4.ارجاع از یک روزنامه در منابع: در معرفی مقاله هایی که در خبرنامه ها و روزنامه ها به چاپ می رسد، یا استنادهایی که از متن سخنرانی اشخاص در یک روزنامه آورده می شود، همانند ارجاع مقاله در مجله، تمام اطلاعات ضروری سپس سال انتشار، روز و ماه، نام روزنامه و شماره صفحه را ذکر می کند. مانند: محقق مجیدی، محمدکاظم (1375، 21مهر)، موانع ساختاری توسعه بخش کشاورزی، روزنامه کیهان، ص 6.

5.2.4.ارجاع فرهنگ نامه و دائرة المعارف در منابع: در ارجاع دائرة المعارف ها نام سرپرست آورده شده و سپس بقیه اطلاعات ضروری، همانند کتاب به ترتیب می آید؛ مانند: بجنوردی، سیدکاظم و همکاران (1377)، دائرة المعارف بزرگ اسلامی (چاپ دوم)، تهران: مرکز دائرة المعارف بزرگ اسلامی.

6.2.4.ارجاع کنفرانس ها، سمینارها و گزارش ها :ارائه گزارش از همایش ها و سمینارها باید به شکل زیر بیان گردد : سلطانی، فرامرز(1363). نقش دین در بهداشت روان، چکیده مقالات اولین همایش بین المللی نقش دین در بهداشت و روان، تهران: دانشگاه علوم پزشکی ایران.

7.2.4.نقل منابع الکترونیکی (اینترنت): امروزه نقل از منابع اینترنتی یکی از منابع ارجاع است که در ذکر آن، اطلاعات ضروری به ترتیب زیر بیان می گردد :. بارلو، جان پی (1996). درخت یوشع می لرزد، در مجله CORE (روی خط اینترنت)، ج 8، ش 1، (1992)، نقل شده تاریخ 25 مارس 1996، قابل دسترسی در: Corel.08.g2.:pub/Zines/CORE-Zine File:Ptp.etext.org Directory

بارم ارزیابی گزارش پژوهشی درس سمینار در مسائل روانشناسی ایران و جهان

- حضور در جلسه نخست و جلسه پایانی کلاس (به شرط ارائه کار)----- تا 1نمره
- انتخاب موضوع از لیست پیوست با رعایت سایر شرایط----- تا 1نمره
- داشتن فهرست، چکیده مطالب و جمع بندی با رعایت شرایط----- تا 1نمره
- جامعیت عناوین و مطالب جمع آوری شده----- تا 4نمره
- مرتبط بودن حداقل 70 درصد محتوا با عنوان----- تا 1نمره
- مرتبط بودن مطالب ذیل هر عنوان با عنوان----- تا 1نمره
- رعایت شرط ادغام و تلخیص و طبقه بندی مطالب (انشاء شخصی)----- تا 2نمره
- داشتن پیش نویس مناسب----- تا 1نمره
- رعایت شرط حداقل 30 صفحه مطلب مناسب----- تا 1نمره
- رعایت شرایط استناد صحیح مطالب در متن و فهرست منابع----- تا 3نمره
- تنوع و تعدد لازم منابع----- تا 1نمره
- ارائه خلاصه تایپ شده مجزا----- تا 1نمره
- ارائه کار در زمان مقرر----- تا 1نمره
- داشتن پرسشنامه----- تا 1نمره

غیر از این موارد ، سایر موارد مندرج در راهنما مضاف بر بیست به صورت ارفاقی در نظر گرفته خواهد شد .

عناوین پیشنهادی برای کار عملی درس سمینار در مسائل روانشناسی عمومی - سال تحصیلی 94-1393 - دکتر کمالی⁵

- سرمایه اجتماعی - حل مسئله اجتماعی - روانشناسی خواستگاری - باورهای غلط در اعتیاد - خودگویی
- قضاوت اخلاقی - فیلم درمانی - سوگیری توجه - مدرسه زدایی - هم‌رنگی اجتماعی
- روانشناسی خود - زبان بدن - ابعاد روانشناختی جنگ نرم - ولع در اعتیاد - فرسودگی شغلی معلمان
- خودکارآمدی در ورزش - روح ایرانی - روانشناسی شخصیت معلمان - تکانشوری معتادان - انزوای اجتماعی
- آموزش اخلاق - خیانت اینترنتی - روانشناسی امید - روانشناسی مرگ - اعتیادپذیری
- روش تحقیق کیفی - تیک حرکتی - وندالیسم - خودارزشمندی - روانشناسی مشاغل جدید
- روانشناسی کارآفرینی - مهارت‌های گفتگو و مذاکره - تعهد به مدرسه - زورگویی - ارزشهای نوجوانان
- محبوبیت اجتماعی - روایت درمانی - توانمندسازی روانشناختی - نفوذ اجتماعی - کودکان کار
- اختلالات شناختی زبان - بیش‌تیماری کودکان - سبک‌های دفاعی در اعتیاد - ناگویی خلقی - تدبیر منزل
- ارزیابی پژوهش - ادراک کودکان از خدا - تاب آوری روانشناختی - فشارروانی در دانشگاه
- لغزش و ولع در ترک اعتیاد - مقاومت در مراجعه به مشاور - هنگامه های آسیب زای روانی در ترافیک و برنامه ریزی شهری
- روانشناسی فرهنگی - ابعاد روانشناختی اختلال MS - طرحواره های ناسازگار در اعتیاد - بازدارای عاطفی
- مقابله و کنترل سوگ - بی تفاوتی از دیدگاه روانشناسی - کودکان دشوار - ارزشهای نوجوانان
- سوگواری کودکان - تعارضهای فرهنگی در تربیت - مهارت‌های خودیاری - آموزش انشاء نویسی
- روانشناسی محیط - سبک زندگی اسلامی - شخصیت رهبران دنیا - سازنده گرایی در آموزش
- مسئولیت پذیری - تمایز یافتگی روانشناختی - بهزیستی معنوی - چت و تلویحات روانشناختی
- برنامه ریزی درسی تلفیقی - راهبردهای فراشناختی در سازگاری - روشهای تدریس در دانشگاه - ویژگیهای روانشناختی مردم یزد
- ارزیابی تدریس در دانشگاه - کارآمدی جمعی معلمان - اضطراب اینترنت - مدرسه شاد - روانشناسی معلم
- کتاب درمانی - روش تحقیق فراتحلیل - کودکان دشوار - سبک‌های تفکر - سبک‌های یادگیری
- آموزش فلسفه به کودکان - رفتار تقلب از دیدگاه روانشناسی - روانشناسی در قرآن - تجرد از دیدگاه روانشناسی
- پدیده های مشاوره: انتقال، مقاومت، سکوت، گریه - ازدواج دانشجویی از نظر روانشناسی - گزینش معلم از دیدگاه روانشناسی
- آسیب های اجتماعی در جامعه دانش آموزی ایران - نگاه از دیدگاه قرآن و روانشناسی - شیوه های گفتگو و مذاکره زوجین
- آسیبهای تربیتی و روانشناختی تلفن همراه - حقوق شهروندی و مضامین روانشناختی آن - بازآموزی اسنادی دانش آموزان
- نگرشهای ناکارآمد در درمان اختلالات روان تنی - آموزش به والدین کودکان استثنایی - ژنوم 2000 و روانشناسی
- تحلیل محتوا به عنوان یک روش تحقیق - شاخص اندازه اثر در آزمونهای آماری - آموزشهای عملی و کارگاهی
- مهارت های خودگردانی در اختلال وسواس - مدل‌های عصب، روانشناختی در آموزش و یادگیری - طرحهای نوین در آموزش موضوعی
- دانشگاه اسلامی، مفاهیم و مصادیق آن - شادی و نشاط از دیدگاه اسلام و روانشناسی - طرحهای نوین در آموزش موضوعی
- باورهای عمومی در بیماریهای سایکو سوماتیک - باورهای وسوسه انگیز در اعتیاد - مبلمان شهری از دیدگاه روانشناسی

⁵ - همه موضوعات فوق می بایست از دیدگاه روانشناسی و ادبیات و پژوهشهای مرتبط با آن در منابع روانشناسی بررسی و تدوین شود.